

Z A P I S N I K

sa 3. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, održane 11. februara 2021. godine

Sjednica je počela u 13 sati.

Sjednici je predsjedavala Božena Jelušić, predsjednica Odbora.

Sednici su prisustvovali članovi/ice Odbora: Strahinja Bulajić, Zdenka Popović Jelena Božović i Maksim Vučinić. Saglasno članu 222a Poslovnika Skupštine, Danijela Đurović i dr Tamara Vujović učestvovala su u radu sjednice putem bezbjedne informaciono - komunikacione tehnologije.

Sjednici nijesu prisustvovali članovi/ice Odbora: Abaz Dizdarević, Aleksandra Vuković, Dragica Sekulić, Suzana Pribilović, Vesna Pavićević i Bogdan Fatić.

U skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine, sjednici je prisustvovao poslanik Slaven Radunović, predstavnik predlagača zakona.

Predsjednica Odbora Božena Jelušić obrazložila je razlog sazivanja sjednice u skraćenom roku shodno članu 62 stav 4 Poslovnika Skupštine.

Za sjednicu, jednoglasno, je utvrđen sljedeći:

D N E V N I R E D:

1. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti,
2. Predlog zakona o izmjeni Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju,
3. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju i
4. Tekuća pitanja.

Prije prelaska na rad po utvrđenom dnevnom redu, Odbor je usvojio zapisnike sa prve i druge sjednice Odbora, bez primjedbi.

Predsjednica Odbora Božena Jelušić podsjetila je da Odbor, saglasno članu 137 st. 2 i 4 Poslovnika Skupštine, kao zainteresovano radno tijelo, razmatra predloge navedenih zakona i svoja mišljenja dostavlja matičnim odborima na dalji postupak.

Prva tačka – Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti

Predsjednica Odbora Božena Jelušić komentarisla je predložena zakonska rješenja kojima je propisano da pravo na dodatak za djecu može ostvariti dijete "do navršene šeste godine života", kao i da "pravo na dodatak za djecu imaju troje djece u porodici". Mišljenja je da u ovom zakonu ne bi trebalo da bude diskriminacije i da u ostvarivanju ovog prava treba otkloniti nejednakost prema broju djece u porodici. Polazeći od činjenice da se ovaj zakon donosi u skladu sa finansijskim mogućnostima, izrazila je očekivanje da će u narednom periodu, nakon kreiranja socijalnog kartona, granica za djecu koja će imati pravo na dječji dodatak biti pomjerena. S tim u vezi, predložila je da se u prelaznim i završnim odredbama Predloga zakona ostavi mogućnost revidiranja ovih prava i iznosa nakon izrade socijalnih kartona.

Uvodno obrazloženje o razlozima za donošenje i rješenjima sadržanim u Predlogu zakona dao je Slaven Radunović, predstavnik predlagača. Saopštio je da je Predlog ovog zakona jedan iz seta socijalnih zakona, kojim se željelo ublažiti teško materijalno stanje crnogorskih porodica i da je usaglašen sa Ministarstvom finansija i socijalnog staranja. Namjera predlagača je bila da iznos dječjeg dodatka bude 50 €, međutim zbog finansijske situacije to nije moguće. Saglasan je sa stavom predsjednice Odbora da bi nakon izrade socijalnog kartona trebalo korigovati iznos dječjeg dodatka. Mišljenja je, da nije potrebno amandmansi djelovati u pogledu prelaznih i završnih odredbi jer će se zakoni iz oblasti socijalne politike

mijenjati nakon određenog perioda njihove primjene. Kada je u pitanju četvrto dijete u porodici, istakao je da bi takvo rješenje iziskivalo mnogo veća finansijska izdvajanja, pa bi dječji dodatak bio manji od 30 €, koliko je propisano Predlogom zakona.

U raspravi su kroz pitanja i komentare učestvovali/e predsjednica i članice Odbora: Božena Jelušić, dr Tamara Vujović, Jelena Božović i Danijela Đurović i predstavnik predlagača Slaven Radunović.

Članica Odbora dr Tamara Vujović je saopštila da predložena zakonska rješenja predstavljaju hitnu mjeru u premošćavanju opšte socijalne krize i da je svrha ovog zakona povećanje ravnopravnosti među djecom, osnaživanje djece i osnaživanje porodica. Uz osvrt na uporedna iskustva zemalja u kojima je pravo djece odnosno porodice na dječji dodatak univerzalno pravo, uz ispunjavanje određenih uslova, osvrnula se na izrečene primjedbe na predloženo rješenje da pravo na dodatak mogu ostvarivati samo djeca do navršene šeste godine života. Mišljenja je da ovo pitanje zahtjeva širi dijalog na temu dječje zaštite, socijalnih davanja, opštih davanja, mjera za jačanje porodica itd. Podaci istraživanja UNICEF-a pokazuju da je 44 hiljade djece u Crnoj Gori na liniji siromaštva i da je od tog broja samo 15 hiljada djece do sada dobijalo dječji dodatak. Imajući u vidu činjenicu da je 2020. godinu obilježila pandemija Covid-19, koja je uticala na ekonomski i socijalni status svakog građanina, smatra da su predloženi iznosi od 30 € za svu djecu do navršene šeste godine života, odnosno 44 € do 60 € za djecu u stanju materijalnih i drugih potreba do navršene 18. godine života, veoma važni za porodice u Crnoj Gori, zbog opšte socijalne i ekonomske krize, a da će se kroz post zakonodavni nadzor ovog zakona pratiti njegova primjena i predlagati izmjene.

Članica Odbora Jelena Božović je mišljenja da, do izrade socijalnog kartona, sva djeca do navršene šeste godine života, treba da dobijaju dječji dodatak. Povodom iznijetih kritika u javnosti po pitanju gornje granice starosti djeteta tj zbog čega se ova sredstva ne opredjeljuju djeci do 15. ili 18. godine života, smatra da je u ovom trenutku shodno finansijskoj situaciji i krizi koju je izazvala pandemija, ovo bilo jedino moguće rješenje i da se zakonska rješenja u narednom periodu mogu poboljšati.

Članica Odbora Danijela Đurović je tokom diskusije istakla da u obrazloženju Predloga zakona nedostaje adekvatna finansijska analiza efekata primjene ovog zakona. U obrazloženju je naznačeno da će sredstva biti obezbijeđena budžetom za 2021. godinu, ali nije naznačen iznos. Takođe, nedostaju podaci o broju djece do šeste godine života koja će biti korisnici ovog dodatka, broju ukupnih korisnika u porodicama koje koriste materijalno obezbjeđenje odnosno po svim ostalim stavkama koje su navedene u ovom zakonu. Ovi podaci su potrebni iz razloga jer bi dali dodatnu percepciju koja su ukupna sredstva potrebna i u slučaju da dođe do određenih promjena. Bez obzira na finansijsku situaciju, ograničavanje prava na dječji dodatak za troje djece smatra diskriminatornom odredbom. Danijela Đurović zatražila je od predlagača zakona da razmotre mogućnost da se za dodjelu dječjeg dodatka obuhvate sva djeca u porodici. Takođe, postavila je pitanje – da li pravo na dječji dodatak mogu ostvariti djeca koja su rođena kao dvojke, trojke i sl.

Odgovor na pitanje dao je predstavnik predlagača Slaven Radunović. Saopštio je da pravo na dječji dodatak ostvaruju dvojke, trojke i sl. koje su rođene nakon dvojke djece, kao i da su granice uzrasta djece i broj djece koja mogu biti korisnici ograničeni finansijskim sredstvima koje je Vlada Crne Gore u mogućnosti da obezbijedi.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora je konstatovala da je Odbor, u skladu sa članom 137 stav 2 Poslovnika Skupštine, razmotrio Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, u dijelu svoje nadležnosti i jednoglasno odlučio da podrži Predlog ovog zakona i predloži Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao matičnom odboru, da predloži Skupštini da usvoji Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti.

Druga tačka – Predlog zakona o izmjeni Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju

Predsjednica Odbora Božena Jelušić komentarisala je Predlog zakona sa aspekta položaja žena i efekata koji će njegova primjena imati na žene. Naglasila je da zakonodavac sa velikim rodnom oprezom i afirmativnom akcijom mora djelovati u pogledu nosioca porodičnog poljoprivrednog domaćinstava, te da

se zato mora obratiti posebna pažnja da li ženi/muškarcu pripada staračka naknada ukoliko nijesu nosioci prodičnog poljoprivrednog domaćinstva. S tim u vezi, saopštila je podatke da od 49 hiljada poljoprivrednih gazdinstava registrovanih u Crnoj Gori, samo u 6.286 slučajeva nosioci tih gazdinstava su žene. Žene čine 65% radne snage u porodičnim domaćinstvima, a samo 13% su vlasnice zemljišta. U 2/3 slučajeva žene obavljaju kućne poslove, 58% se staraju o djeci. Samo 40% žena ima pristup kućnom budžetu, 35% ima ograničen pristup, a 25% nema pristup kućnom budžetu. Polazeći od navedenog, ukazala je na potrebu da se pitanje staračke naknade razmotri na način da se prepozna pomenuti udio i uloga žena u poljoprivrednim gazdinstvima, kako bi se postiglo finansijsko osnaživanje žena u ruralnim područjima, kao i da se omogući 50% od predviđene naknade za bračnog druga koji nije nosioc porodičnog poljoprivrednog domaćinstva

Članica Odbora Zdenka Popović, u ime predlagača zakona, ukazala je na razloge koji su ih opredijelili da predlože izmjenu člana 24 Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju. Predložena izmjena se odnosi na povećanje staračke naknade sa 50% na 70% najniže penzije u Crnoj Gori. Odredbama člana 24 Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju propisano je da nosiocu porodičnog poljoprivrednog domaćinstva pripada pravo na staračku naknadu, ako je stariji od 65 godina (muškarac) odnosno 60 godina (žena), živi na selu i bavi se poljoprivredom i ne ostvaruje primanja po drugom osnovu. Staračka naknada sada iznosi 72,89 €, a to pravo prema podacima Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja sada koristi 3.314 lica. Donošenjem ovog zakona postojeći iznos staračke naknade od 72,89 € počev od 1. jula 2021. godine isplaćivao bi se u iznosu od 102,03 €- Takođe, došlo bi do uvećanja i jednokratne interventne novčane pomoći koja se, prema Zakonu, može isplatiti jednom godišnje socijalno najugroženijim staračkim i seoskim domaćinstva koja se bave poljoprivredom. Po njenom mišljenju lica koja rade i privređuju na selu su jedna od najugroženijih kategorija stanovništva i ovo povećanje naknade je veoma značajno s obzirom na godine života i težinu posla kojim se bave. Lokalne samouprave i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja kroz kreditne linije trebalo bi da pronađu način da se pomogne ne samo ženama koje rade na selu, već i mladim bračnim parovima i pojedincima koji žele napustiti grad i posvetiti se poljoprivredi, kao jednoj od strateških grana privrede Crne Gore. Takođe, treba podsticati žene da započnu biznise u proizvodnji zdrave organske hrane, a da im država garantuje otkup tih proizvoda.

Članica Odbora Jelena Božović, saglasila se sa predlogom predsjednice Odbora da se polovina iznosa staračke naknade opredijeli bračnom drugu korisnika te naknade. Tokom diskusije, saopštila je da je za prijavljivanje na konkurse koje raspisuje različiti fondovi potreban vlasnički list što, imajući u vidu mali procenat žena vlasnica zemljišta, njima značajno otežava mogućnost prijave.

Članica Odbora Danijela Đurović postavila je pitanje - šta se podrazumijeva pod pojmom porodično poljoprivredno gazdinstvo, s obzirom da u Crnoj Gori ima mnogo jednočlanih porodičnih domaćinstava.

Članica Odbora Zdenka Popović je odgovarajući na pitanje saopštila da pojam porodično poljoprivredno gazdinstvo obuhvata i jednočlano porodično domaćinstvo.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora je konstatovala da je Odbor, u skladu sa članom 137 stav 2 Poslovnika Skupštine, razmotrio Predlog zakona o izmjeni Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju, u dijelu svoje nadležnosti i jednoglasno odlučio da podrži Predlog ovog zakona i predloži Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, kao matičnom odboru, da predloži Skupštini da usvoji Predlog zakona o izmjeni Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Treća tačka – Predlog zakona o izmjenama i dopunama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju

Predsjednica Odbora Božena Jelušić komentarisala je Predlog zakona sa aspekta nedovoljnog stepena postignute rodne ravnopravnosti u oblasti obrazovanja i vaspitanja, te potrebe da se napravi značajan iskorak ka postizanju rodne ravnopravnosti u ovoj oblasti, primjenom niza mjera i aktivnosti na zakonodavnom i izvršnom nivou. Podsjetila je da, prema Indeksu rodne ravnopravnosti koji je prvi put

izračunat za Crnu Goru 2019. godine, žene u Crnoj Gori najviše zaostaju za muškarcima kada je u pitanju novac (20,7), moć (16,8), dok su najmanje razlike vidljive u oblasti zdravlja (1,2) i u oblasti rada (6,8). Žene su najviše zastupljene u oblasti školstva, zdravstva i socijalne zaštite, dok su najmanje zastupljene na najbolje plaćenim mjestima. Naglasila je da se sektor obrazovanja u svim izvještajima i analizama prepoznaje kao ozbiljan indikator stepena rodne ravnopravnosti. U Crnoj Gori 76,6% zaposlenih u obrazovanju su žene, dok među direktorima vrtića, osnovnih i srednjih škola ima 37% žena. Ukazala je na potrebu ravnopravne zastupljenosti oba pola u rukovodstvu obrazovnih ustanova, na način da se prilikom izbora rukovodećeg kadra prednost daje licu manje zastupljenog pola. Mišljenja je, da bi se na ovaj način jano iskazala spremnost za postizanje jednake zastupljenosti i učešća oba pola u sektoru obrazovanja i vaspitaja u Crnoj Gori

U raspravi su učestvovali/e: predsjednica i članice Odbora - Božena Jelušić, dr Tamara Vujović i Danijela Đurović i predstavnik predlagača Slaven Radunović,

Članica Odbora dr Tamara Vujović se saglasila sa predlogom predsjednice Odbora o ravnopravnoj zastupljenosti oba pola u rukovodstvu obrazovnih ustanova, na način da se prilikom izbora rukovodećeg kadra, prednost da licu manje zastupljenog pola, kao mjere koje bi se primjenjivale do momenta postizanja jednake zastupljenosti oba pola.

Predstavnik predlagača Slaven Radunović je mišljenja da ne postoji mogućnost primjene predložene mjere.

Članica Odbora Danijela Đurović je ukazala na potrebu dodatnog osnaživanja žena na rukovodećim mjestima, pronalaženjem odgovarajućeg modela pružanja podrške.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora je konstatovala da je Odbor, u skladu sa članom 137 stav 2 Poslovnika Skupštine, razmotrio Predlog zakona o izmjenama i dopunama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju, u dijelu svoje nadležnosti i nakon rasprave, jednoglasno odlučio da podrži Predlog ovog zakona i predloži Odboru za prosvjetu, nauku, kulturu i sport kao matičnom odboru, da predloži Skupštini da usvoji Predlog zakona o izmjenama i dopunama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju.

Četvrta tačka – Tekuća pitanja

U okviru ove tačke dnevnog reda predsjednica je informisala članove/ce Odbora da je tema Trinaestog zasijedanja Ženskog parlamenta „*Vodeći aspekti doprinosa (ekonomija i neplaćeni rad) i dodatnih opterećenja žena tokom pandemije COVID-19*”, i posvećeno je doprinosu žena ekonomiji Crne Gore tokom pandemije virusa COVID-19. Tokom sjednice biće predstavljeni: rezultati rada izvršnog mehanizma Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava – Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti (Indeks rodne ravnopravnosti, publikacija Žene i muškarci u Crnoj Gori, Rodna mapa, sprovedene obuke i kampanje); proces izrade novog strateškog dokumenta, odnosno buduće nacionalne strategije za rodnu ravnopravnost 2021-2025. i istraživanje UNDP-a u Crnoj Gori o uticaju virusa COVID-19 na društveno-ekonomski položaj žena u Crnoj Gori „*Doprinos žena ekonomiji Crne Gore i neplaćeni ženski rad i njega u vrijeme COVID pandemije*”. Zbog trenutne situacije uslovljene pandemijom virusa COVID-19, a u cilju poštovanja propisanih zdravstvenih mjera, učesnicima/cama će biti omogućeno onlajn učešće na zasijedanju. Predložila je da se uputi poziv za učešće na sjednici – Slavki Adžović, poljoprivrednici iz Nikšića, Sabri Decević, dobitnici nagrade „Iskra“ za rad sa djecom sa posebnim potrebama i predstavnici Udruženja žena iz Ostrosa, koje će imati priliku da saopšte probleme i izazove sa kojima se susrijeću u oblastima svog djelovanja. Povodom održavanja Trinaestog zasijedanja Ženskog parlamenta biće organizovana izložba fotografija u holu Skupštine.

Takođe, informisala je članove/ce Odbora da je:

- na sastanku sa potpredsjednicom Skupštine Crne Gore dr Brankom Bošnjak, razgovarano je o formiranju ženske mreže koja će okupiti sve posanice u Skupštini Crne Gore.

-1. februara održala onlajn sastanak sa Liom Magnaguagno, šeficom Demokratizacije u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori. Tokom sastanka je dogovoreno da će Misija OEBS-a pružiti ekspertsku podršku analizi primjene prethodnih i kreiranju Nacrta plana za rodno osjetljivu Skupštinu za period 2022.-2024. godine. Izražena je obostrana spremnost da se u narednom periodu nastavi sa organizovanjem radionica za poslanike/ce i stručnu službu Skupštine Crne Gore, kao i da se nastavi sa realizacijom aktivnosti u okviru pilot projekta orodnjavanja agrobudžeta, jačanja saradnje sa lokalnim parlamentima u oblasti većeg učešća žena u političkom i javnom životu, i uloge medija u promovisanju rodne ravnopravnosti.

-4. februara učestvovala na panel diskusiji Instituta alternativa radnog naziva „Rodna ravnopravnost u Crnoj Gori: Više od matematike“, koja je održana u hotelu Centre Ville u Podgorici i putem Zoom platforme. Tokom panel diskusije govorila je o planu rada Odbora u narednom periodu.

-5. februara učestvovala na onlajn sastanku Radne grupe za izradu četvorogodišnjeg nacionalnog strateškog dokumenta za rodnu ravnopravnost, na kojem je razmatran postupak izrade Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR) za period 2021-2025. godina, sa pratećim dvogodišnjim Akcionim planom.

-Centar za monitoring i istraživanje (CEMI) obavijestio Odbor da je u toku realizacija projekta „Jednakost LGBTIQ osoba pred zakonom – Unaprjeđenje prava LGBTIQ osoba u sudskom postupku“, koji se sprovodi uz podršku Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, uz molbu da obave intervju sa zainteresovanim članovima/cama Odbora.

Sjednica je završena u 14 sati i 35 minuta.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković, s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA
Božena Jelušić, s.r